

DE LA PIATRA CEA DIN CAPUL UNGHIULUI (PSALMUL 117, 22; MATEI 21, 42; EFESANI 2, 20; I PETRU 2, 4) LA PIETRICICA ALBĂ (APOCALIPSA 2, 17) – O INCURSIUNE ÎN IDEATICA DOGMATICĂ ȘI SIMBOLICĂ A DUMNEZEIEȘTILOR SCRIPTURI

Pr. Lect. Dr. **Adrian D. COVAN**

Abstract: The white little stone hides the precious sign of the love of God and the new name inscribed on it points to the name of the victor. The declaration reveals a special relation to God, a mystery between the „stone keeper” and God. The victors should not be regarded as a particular cast only - the Christ’s victors - for each one of them will enjoy God’s recognition in person, a grace shared with no one but the Emperor. There is a particular friendship consuming between Christ the Lord and the victorious ones. We dare say they are marked with a token of identification - the antitypical white stone - in the holy world of God of nowadays.

Keywords: *Holy Bible, symbol, stone, Kingdom of Heaven, triumph.*

1. În loc de introducere

Dacă lemnul ieslei și cel al crucii au fost prima instanță palpabilă care au compus și susținut, deopotrivă, actul iconic al mântuirii lumii în Hristos, respectiv nașterea și moartea Logosului întrupat, piatra peșterii de la Betleem și cea a mormântului lui Iosif din Arimateea (în care nimeni, vreodată, nu fusese pus) au închipuit fundalul material al aceluiași eveniment dar și *parantezele* între care s-a desfășurat episodul viețuirii umane a Fiului lui Dumnezeu, piatra precedând ca adăpost locul în care fusese așezat Pruncul dumnezeiesc și urmând ca mormânt lemnului pe care fusese răstignit Domnul.

Într-o lucrare dedicată pietrei, arhitectul și publicistul elvețian Werner Blaser sintetizează calitățile pietrei, pe care le vom reproduce în cele ce urmează: „piatra creează ordine”¹ fiind caracterizată de masă, greutate și putere, dar degajă și „ușurință, naturalețe și eleganță, frumusețe și simplitate”², spre deosebire de lemn, care generează formă și este caracterizat prin textură. Pe de altă parte, piatra exprimă, ca și celelalte materiale naturale, o relație strânsă cu natura; ea este folosită pentru capacitatea ei de a pune în operă „un exercițiu și un semn magic într-un limbaj simbolic, în același timp străvechi și modern”³. În alternanță cu sticla, piatra „creează stabilitate și dependență”⁴. Ca material de construcție, piatra este un subiect autonom al casei, care spune povești îndelungate, inclusiv a propriei zidiri, pe care o

¹ Werner Blaser, *Eduardo Souto de Moura: Stein Element*, Basel: Birkhäuser, 2003, p. 21.

² *Ibidem*, p. 39.

³ *Ibidem*, p. 21.

⁴ *Ibidem*, p. 27.

memorează⁵. Dar observația cea mai importantă a lui Blaser cu privire la piatră este aceasta: „piatra exemplifică cultura urbană”⁶. Într-adevăr, ea este materialul cetăților, al zidurilor de apărare și al structurilor permanente, al durabilității în timp și al arhivării evenimentelor care țin de această permanență; în acest context, piatra se reîntâlnește cu creștinismul, cu geografia apariției sale, cu cultura imperiului care i-a servit drept spațiu de propagare (să ne amintim că pacea augustiniană nu a făcut doar posibilă apariția creștinismului, ci și, potrivit lui Vitruviu, în dedicația pe care i-o face lui Octavian August, trecerea de la o Romă de cărămidă la una de marmură) și cu natura urbană a diseminării sale. Creștinismul și piatra, pe care se sprijină acesta, sunt ambele ale orașului.

Secole mai târziu, în vremea înfloritoarei Renașteri, ilustrul pictor, sculptor și arhitect Michelangelo Buonarroti (1475-1564) petrecea zile în șir în cariera de piatră pentru a-și alege blocurile monolitice optime pe care urma să le folosească în arta sculpturii. Mulți dintre pietrarii vremii priveau dezamăgiți unele blocuri de piatră ce nu promiteau nimic, însă marele sculptor italian spunea că din ele poate ieși ceva extraordinar. După ce a ales un *stei* de piatră, a început a-l sculpta pe cel care avea să devină una dintre capodoperele artistice ale omenirii: regele și prorocul David. Mulți dintre artiștii timpului respectiv au rămas înmărmuriți atunci când înaintea lor stătea *eliberat* din piatră marele rege al poporului Israel.

Ritualul cioplitorilor în piatră, o fericită împreunare a materialului cu spiritualul, descoperă valoarea inițiatică absolută, transmisă cu rigoare. Piatra, înainte de a se integra în fastuoasele edificii arhitecturale mundane, ascunde în ea însăși nebănuite secrete și bogății. Rod al unirii cerului cu pământul, piatra reprezintă viața ridicată la puterea sacrului, o realitate absolută care face să vibreze sanctuarele noastre cele mai ermetice. Sculptura în piatră este dublată de un act mental, având o dinamică spirituală. Tranzitând strictul cadru profesional, tăierea și șlefuirea pietrei se completează și se armonizează reciproc, iar ritmul mișcărilor artistice conduce la o disciplină interioară. Ceea ce rezultă în urma acestor procese este edificator: tăietorii în piatră au înscris *ecoul* Cuvântului creator în *tăcerea* istorică a pietrei, pe care le receptează profund fiii lui Avraam⁷.

2. De la Piatra cea din capul unghiului la piatra lapidării. Semnificațiile pietrei în bagajul lingvistic al Sfintei Scripturi

Pentru a înțelege adevărul spiritual, Mântuitorul Iisus Hristos a folosit, în mai multe rânduri, analogii sau asocieri ale lumii spirituale cu lumea materială, iar legăturile dintre aceste două paliere existențiale ajută la explicarea adevărului și la înțelegerea parabolilor Sale.

⁵ *Ibidem*, p. 39.

⁶ *Ibidem*.

⁷ „Nu începeți a zice în voi înșivă: Avem tată pe Avraam, căci vă spun că Dumnezeu poate și din pietrele acestea să ridice fii lui Avraam” (*Luca* 3, 8).

În corpusul literar al Noului Testament, toate referințele metaforice și alegorice ale pietrei conduc la înțelesul că piatra este un obiect *în-creștinat*⁸. Metafora pietrei care încheie o lucrare, precum se desprinde chiar din textul biblic, este una străveche. Prin capul unghiului unui arc, al unei bolți sau al unei cupole înțelegem acea componentă (de piatră) care închide sistemul constructiv. Ea este ultima care se așază în operă și care transformă o sedimentare de materie într-o structură finalizată. Prin piatra din capul unghiului, un obiect arhitectural capătă ființă, devine un sistem încheiat, adică se prezintă ca un tot unitar. Așezarea pietrei cu pricina, numită și *cheie* de boltă, este ultimul gest edificator, din care rezultă faptul că *Omega* sfârșește și desăvârșește *opera* creației. Piatra din capul unghiului, înțeleasă ca o *cheie* de boltă sau de cupolă, este cea mai bine plasată piesă a unei construcții, pentru că, prin poziția ei pe axa spațiului, este ultima, fiind cea mai importantă și cea mai aproape, de cer, parte a edificiului. Piatra aceasta este marcată și arhitectural diferit. Ea este mai mare decât restul, având o formă specială; uneori acest ansamblu monobloc se compune din trei pietre, dintre care piatra centrală este cea esențială. În bisericile ortodoxe, cheia de boltă este marcată prin prezența icoanei lui Iisus Pantocrator, cea mai semnificativă icoană a spațiului și, de asemenea, aflată în poziția superioară a descripției iconografice.

Pasajele nou-testamentare care evocă realitatea pietrei celei din capul unghiului își derivă sensul din *matricea* textuală a Vechiului Testament. Prima dintre referințele vechilor Scripturi se găsește în *Psalmul* 117, 22, unde piatra lepădată de zidari a ajuns să fie „piatra din capul unghiului” (în ebraică *ro's pinna* - există un înțeles aparte care se găsește la originea acestui verset. *Ro's pinna* este tradusă, de cele mai multe ori, prin piatră unghiulară sau piatră de temelie, dar nu înseamnă numai aceasta, ci înseamnă și piatră de încheiere, care este piatra din vârf. Astfel, se are în vedere prima piatră sau piatra de temelie, numită și piatra *Alfa*, dar și ultima piatră sau piatra de încheiere, numită și piatra *Omega* - iar în grecește *κεφαλή γωνιάς*). În contextul ei inițial, această *ilustrație* reflectă bucuria psalmistului survenită în urma faptului că a fost reabilitat în fața dușmanilor care l-au respins. În contextul liturgic al Sărbătorii Corturilor, însă, psalmul cu pricina a ajuns să se refere mai mult la o eliberare națională decât la una personală. Ceva mai târziu, în exegeza rabinică, expresiei i s-a dat o interpretare mesianică, iar faptul acesta a pregătit terenul pentru înțelesul său optim, fiind folosită de Însuși Hristos Domnul cu privire la Sine (în *Matei* 21, 42; *Marcu* 12, 10 respectiv *Luca* 20, 17). De asemenea, Sfântul apostol Petru a pus în discuție textul sus-menționat, în *Faptele Apostolilor* 4, 11 și în *I Petru* 2, 7, pentru a arăta cum a fost lepădat Domnul Iisus Hristos de către evrei, dar cum a fost înălțat de Dumnezeu la rangul de Cap al Bisericii. Expresia „piatra din capul unghiului” se poate referi și la o piatră mare care compune fundația unui edificiu și care, datorită mărimii sale, lega două sau mai multe rânduri de pietre, dar, mai mult ca sigur, se referă la o piatră finală care completează arcul construcției sau se găsește așezată în unghiul superior al unei clădiri. Această idee constituie baza exegetică a versetului din *Efeseni* 2, 20 (în greacă *ἀκρογωνιαίος*, uneori *λίθος*), unde

⁸ Piatra din capul unghiului, casa zidită pe stâncă și piatra pe care se întemeiază Biserica sunt câteva dintre referințele metaforice și alegorice ale pietrei în textul nou-testamentar.

apostolul neamurilor amintește de pietrele noului Templu, legate împreună de Hristos care, fiind Piatra din capul unghiului, întregește clădirea și o ține încheată. În alte locuri, Mântuitorul Iisus Hristos este descris drept temelie a Bisericii, însă textul paulin amintit inversează tabloul, considerându-i pe apostoli și pe prorocii din prima generație baza sau fundamentul eclezial, Hristos fiind *apexul* sau Cel care încheie *edificiul* poliedric al Bisericii.

Un al doilea pasaj⁹ din *aria* profetică a Vechiului Testament se referă la cioplirea în piatră masivă a pieselor care compun clădirea Templului din Ierusalim, simbolizând prezența Domnului care rămâne în mijlocul poporului Lui, și constituie un adevăr ferm și vrednic de crezare. Putem observa că, în textul anterior, concatenția (juxtapunerea) cuvintelor „piatra din capul unghiului” și „temelie” sugerează ori o semnificație identică a celor două *borne* lingvistice de factură exegetică ori una foarte strânsă, însă asocierea a două pasaje din Noul Testament¹⁰ cu un al treilea, identificat în cartea profetului Isaia¹¹, anulează legătura dintre primele două pasaje, făcând ca accentul să cadă pe Hristos ca piatră de poticnire pentru cei care nu au credință, dar, în același timp, ca element de stabilitate pentru cei ce cred.

Tot imaginea pietrei (având sensul de autoritate nezdruincată) stă la baza descrierii Împărăției mesianice, întemeiată de Fiul lui Dumnezeu întrupat, despre care ne informează cartea prorocului Daniel: „Tu priveai și iată o piatră desprinsă, nu de mână, a lovit chipul peste picioarele de fier și de lut și le-a sfărâmat... Iar în vremea acestor regi, Dumnezeuul cerului va ridica un regat veșnic care nu va fi nimicit niciodată și care nu va fi trecut la alt popor; El va sfărâma și va nimici toate aceste regate și singur El va rămâne în veci”¹².

În cartea *Apocalipsa*, Hristos cel preaslăvit, șezând pe tronul împărăției veșnice, este portretizat în chipul unei pietre prețioase, în următoarea descriere: „Și Cel ce ședea (pe tron) semăna la vedere cu piatra de iasp și de sardiu...”¹³.

În același timp, în simbolistica biblică piatra *comportă* și un alt aspect pozitiv. Ea desemna mijlocul prin care poporul Israel, în timpul peregrinării sale prin pustiu, a fost ajutat să nu moară de sete. Episodul este unul mai mult decât relevant, fiind consemnat în literatura epistolară a Noului Testament de însuși *apostolul neamurilor*: „Și toți, aceeași băutură duhovnicească au băut, pentru că beau din piatra duhovnicească ce îi urma. Iar piatra era Hristos”¹⁴.

⁹ „Pus-am în Sion o piatră, o piatră de încercare, piatra din capul unghiului, de mare preț, bine pusă în temelie; cel care se va bizui pe ea, nu se va clătina!” (*Isaia* 28, 16).

¹⁰ „Precum este scris: Iată pun în Sion piatră de poticnire și piatră de sminteală; și tot cel ce crede în El nu se va rușina” (*Romani* 9, 33) și „Pentru că scris este în Scriptură: Iată, pun în Sion Piatra din capul unghiului, aleasă, de mare preț, și cel ce va crede în ea nu se va rușina” (*I Petru* 2, 6).

¹¹ „El va fi pentru voi piatră de încercare și stâncă de poticnire pentru cele două case ale lui Israel, cursă și laț pentru cei ce locuiesc în Ierusalim” (*Isaia* 8, 14).

¹² *Daniel* 2, 34 și 44.

¹³ *Apocalipsa* 4, 3. Iaspul este o piatră dură și opacă, asemănătoare cuarțului.

¹⁴ *I Corinteni* 10, 4.

În altă ordine de idei, la evrei, piatra¹⁵ mai era întrebuințată, printre altele, și la uciderea rău-făcătorilor, devenind, astfel, un simbol al morții. Potrivit deciziunilor legislative din Tora, *lapidarea* sau uciderea cu pietre desemna pedeapsa corespunzătoare săvârșirii unor fărădelegi impardonabile: atingerea de muntele Sinai¹⁶, *călcarea* zilei de odihnă¹⁷, practicarea spiritismului sau a vrăjitoriei¹⁸, hulirea numelui lui Dumnezeu¹⁹, idolatria²⁰, adulterul²¹, neascultarea de părinți²² ș.a.

În Noul Testament, mărturia dată de Mântuitorul lumii despre Sine însuși era considerată hulă la adresa singurului și adevăratului Dumnezeu și Domn²³, impunându-se, prin urmare, pedeapsa lapidării²⁴. La fel au stat lucrurile și după întemeierea Bisericii creștine, când unii dintre apostoli au suferit, în urma condamnării la moarte, prin lapidare. De pildă, în jurul anului 34, Sfântul arhidiacon Ștefan, datorită faptului că Îl propovăduia pe Iisus cel răstignit și înviat, în urma unui proces nedrept, a fost scos afară din cetate și ucis cu pietre. Locul execuției sale, aflat în afara cetății Ierusalimului, la mică distanță, a dat un nume nou Porții Leilor, prin care se trecea pentru a se ajunge în Grădina Ghetsimani, și anume: Poarta Sfântului Ștefan, întâiul mucenic al Bisericii lui Hristos.

Sfântul apostol Pavel, ajuns în Iconiu, a început să propovăduiască Evanghelia iudeilor, în sinagoga lor, mulți dintre aceștia convertindu-se. Dar atunci „când păgânii și iudeii, împreună cu căpeteniile lor, au dat năvală ca să-i ocărăscă și să-i ucidă cu pietre, înțelegând, (apostolii) au fugit în cetățile Licaoniei: la Listra și Derbe și în ținutul dimprejur. Și acolo propovăduiau Evanghelia”²⁵. Mai târziu, „de la Antiohia și de la Iconiu au venit iudei, care au atras mulțimile de partea lor, și, bătând pe Pavel cu pietre, l-au târât afară din cetate, gândind că a murit. Dar, înconjurându-l ucenicii, el s-a sculat și a intrat în cetate”²⁶.

3. *Pietricica albă sau tâlcul biruinței în Hristos*

În mesajul adresat Bisericii din Pergam se găsește o promisiune aparte: „Cine are urechi să audă ceea ce Duhul zice Bisericilor: Biruitorului îi voi da din mana cea ascunsă și-i voi da lui o pietricică albă (grecescul *ψῆφος*²⁷) și pe pietricică scris un nume nou, pe care nimeni nu-l știe, decât pritorul” (*Apocalipsa* 2, 17).

¹⁵ Grecescul *λίθος* și latinescul *lapidus*.

¹⁶ *Ieșirea* 19, 10-13.

¹⁷ *Numeri* 15, 32-36.

¹⁸ *Leviticul* 20, 2-27.

¹⁹ *Leviticul* 24, 10-16.

²⁰ *Deuteronomul* 12, 7-12 și 17, 2-7.

²¹ *Deuteronomul* 22, 22-24; *Ioan* 8, 4-5.

²² *Deuteronomul* 21, 18-21.

²³ *Deuteronomul* 6, 4.

²⁴ *Ioan* 10, 32-33.

²⁵ *Fapte* 14, 1-7.

²⁶ *Fapte* 14, 19-20.

²⁷ *Ψῆφος*, *ov*, *ή* = pietricică folosită la vot (neagră pentru a condamna, albă pentru a achita sau pentru a aproba), de unde și înțelesul de vot.

Cu privire la pietricica albă, la care face referire textul sus-menționat, exegeții au consemnat o varietate de situații în care aceasta era întrebuințată în societatea greco-romană. Symbolismul pietricelei albe nu este lesne de înțeles și trimite la unele obiceiuri străvechi. Așadar, ea putea fi folosită ca bilet la un banchet special sau în mediul teatral: pe o bucată de mozaic sau pe o pietricică se scria pe o parte numele iar pe cealaltă parte numărul permis de intrări la teatru sau la întâlnirile publice; astăzi vorbim despre încheierea unui abonament, în astfel de împrejurări.

Mai era folosită la votul dat de către un complet de judecată. Astfel, în instanțele de judecată din antichitate, funcționarii juridici foloseau pietricele de mozaic. Avem în vedere un vechi obicei judiciar, prin care acuzatul era judecat în urma unui vot secret la urnă, pietricelele negre fiind folosite la condamnarea sa, iar pietricelele albe la achitarea acestuia.

O altă referință de ordin istoric consideră piatra albă ca pe un simbol al victoriei unui sportiv. Prin urmare, învingătorului la jocurile de atletism²⁸ din Grecia veche i se dădea drept confirmare a biruinței o tăbliță albă pe care era scris numele lui. În același timp, câștigătorul era recompensat cu onoruri și privilegii, printre care și accesul la festivitățile publice. Însă, încălcarea regulilor jocului era aspru sancționată, mergând până la eliminarea din competiție a concurentului respectiv²⁹.

De asemenea, gema albă marca momentul îmbucurător al eliberării unui sclav.

Nu în ultimul rând, în timpurile antice, când călătoritul era dificil din cauza lipsei spațiilor de găzduire publică, ospitalitatea era oferită într-o foarte mare măsură de persoane private, despre care, cu adevărat, găsim urme frecvente în istorie, și nicăieri mai numeroase decât în Vechiul Testament. Persoanele care se împărtășeau de această ospitalitate și care o practicau, manifestau adesea o atitudine de prietenie și considerație reciprocă, și a devenit un obicei bine întemeiat între greci și romani să le ofere oaspeților un semn deosebit, care era înmănat din tată în fiu, și care asigura ospitalitatea și tratamentul special oricând era prezentat. Acest semn era de obicei o pietricică, tăiată în două, pe jumătățile căreia gazda și oaspetele își înscriau reciproc numele și apoi le schimbau între ei. Micile mozaicuri erau întrebuințate, așadar, pentru a asigura prietenia pentru ei înșiși sau pentru descendenții lor, ori de câte ori aceștia călătoreau din nou în direcția respectivă. Se cerea în mod obligatoriu ca aceste pietre să fie ținute secrete iar numele scrise pe ele erau tănuite cu grijă, pentru ca alții să nu obțină, în locul acelor persoane, privilegiile pentru care pietricelele erau patentate. Un obicei foarte apropiat era respectat adesea de unii regi, care spărgeau

²⁸ „Nu știți voi că acei care aleargă în stadion, toți aleargă, dar numai unul ia premiul? Alergați așa ca să-l luați” (*I Corinteni* 9, 24). Asistăm la un soi de evenimente sportive organizate cu aproximativ două milenii în urmă pe istmul Corint. Aici, din secolul al VI-lea î. d. Hr. și până în secolul al IV-lea d. Hr., din doi în doi ani, se organizau renumitele Jocuri istmice. Timp de mai multe zile, aceste competiții captau interesul tuturor locuitorilor Greciei. Jocurile nu erau simple întreceri sportive. Participanții erau considerați adevărate simboluri ale pregătirii militare. Învingătorii se bucurau în ochii publicului de imaginea unor adevărați eroi. Sfântul apostol Pavel, familiarizat cu Jocurile istmice care se țineau în apropierea Corintului, a comparat calea viețuirii creștine cu acest tip de competiții sportive.

²⁹ „Iar când se luptă cineva, la jocuri, nu ia cununa, dacă nu s-a luptat după regulile jocului” (*II Timotei* 2, 5).

o piatră albă în două părți, din care pe una o rețineau iar pe cealaltă o dădeau unui ambasador special, ca pe un act de identificare. Partea respectivă putea fi întoarsă regelui oricând și-i asigura ajutorul în anumite situații.

Nu trebuie uitat faptul că traccii aveau obiceiul de a marca fiecare zi bună din viața lor cu o pietricică albă. Din acest punct de vedere, piatra albă semnifică și triumful credinței.

În fine, unii comentatori susțin că pietricica albă se referă la piatra Urim, aflată în pieptarul Marelui Preot³⁰.

Toate aceste întrebări par să corespundă foarte bine contextului nostru. Datorită faptului că acestea sunt menționate de mai mulți exegeți, este puțin probabil ca autorul Apocalipsei să nu le fi avut în minte, deoarece actul cu pricina (dăruirea unei pietricele albe) apare consemnat în literatura antică greco-romană. În același timp, nu trebuie exclusă nici partea simbolică, fiind vorba despre o răsplată acordată învingătorului.

A zis Domnul despre cel care dorește să-L urmeze: „Că cine dintre voi vrând să zidească un turn nu stă mai întâi și-și face socoteala cheltuielii, dacă are cu ce să-l isprăvească?” (Luca 14, 28). A socoti înseamnă a calcula, a cântări toate posibilitățile³¹. Același verb, în limba greacă, are un sens puțin diferit, însemnând a alege, fiind folosit în cazul celor care trebuiau să voteze. Cuvântul apare numai de două ori în Noul Testament, în fragmentul lucanic citat anterior și în *Apocalipsa* 13, 18: „Aici e înțelepciunea. Cine are pricepere să socotească (din nou întâlnim verbul *ψηφίζω*) numărul fiarei”.

Aluzia este întâlnită, de asemenea, și în *Fapte* 26, 10: „... Ceea ce am și făcut în Ierusalim, și pe mulți dintre sfinți i-am închis în temnițe cu puterea pe care o luasem de la arhierei. Iar când erau dați la moarte, mi-am dat și eu *încuviințarea* (grecescul *ψήφον*)”.

³⁰ „În hoșenul judecății să pui Urim și Tumim; și vor fi acestea la inima lui Aaron, când va intra el în cortul adunării să se înfățișeze înaintea Domnului. Astfel va purta Aaron pururea la inima sa judecata fiilor lui Israel, înaintea Domnului” (*Ieșirea* 28, 30). Aceste pietre, una albă și alta neagră, erau folosite de Marele Preot pentru a afla voia lui Dumnezeu în anumite situații. Unii spuneau că Dumnezeu răspundea în mod supranatural dilemelor expuse de Marele Preot înaintea Sa, făcând să strălucească una dintre cele două pietre. Dacă strălucea Urim (piatra albă), răspunsul era afirmativ, iar dacă strălucea Tumim (piatra neagră), răspunsul era negativ. Alții consideră că pietrele în cauză aveau încrustate pe ele cele două răspunsuri categorice: „da” sau „nu”. Pietrele erau amestecate în pumnul închis și aruncate pe masă. Cea care cădea cu încrustarea la vedere sau în interiorul unui perimetru prestabilit decidea răspunsul. Sfântul Epifanie (310-403), episcop de Salamina (în insula Cipru), a redactat în anul 394 d. Hr. o lucrare unică, în forma unei scurte omilii, adresată lui Diodor, episcop de Tars. Opusculul scris la cerința acestuia se intitulază: *Despre cele douăsprezece pietre* (De XII gemmis). Autorul își propune să analizeze semnificația alegorică a celor douăsprezece pietre pretioase de pe pieptarul marelui preot Aaron (cf. *Ieșirea*, capitolul 28), prin descrierea calităților medicale și atribuirea fiecăreia câte unei seminții a lui Israel. Sunt prezentate, de asemenea, denumirile și simbolistica celor douăsprezece pietre de pe pieptarul înaltului sacerdot. Bogată în informații culese din lapidariile greco-romane, lucrarea a fost tradusă în limbile latină, armeană și georgiană. Odată cu răspândirea creștinismului, pietrelor scumpe li s-au atribuit alte valori simbolice, astfel încât iaspul devine simbolul Sfântului Petru, sardul al Sfântului Filip, ametistul al Sfântului Matei, sardul roșu-purpuriu al Sfântului Bartolomeu, calcedonia al Sfântului Iacov, iar heliotropul al Sfântului protomartir Ștefan.

³¹ *Ψηφίζω* = a socoti, a calcula.

Cu toate acestea, înțelesul expresiei „pietricica albă” (v. 17) nu este cert: traducerea corectă ar fi „pietricică” sau tăbliță (în latină *tessera*, *ae*³², iar în greacă *ψήφος*).

Cu toate că zicerea metaforică „pietricica alba” își are începutul în unul dintre obiceiurile din vechime expuse mai înainte sau în toate chiar, în gândirea dumnezeiescului apostol Ioan piatra albă semnifică curăția și neprihănirea creștinilor, care nădăjduiau în răsplata veacului viitor. Numele scris aparține aici unei persoane și este simbolul acceptării individuale a credinciosului de către Hristos. Acesta este, însă, un act atât de diferit de cel descris prin cuvintele „îi voi da o pietricică albă”, încât suntem tentați să-i credităm pe cei care cred că se referă mai degrabă la un obicei, cu totul diferit, dar nu necunoscut cititorului clasic. A da nume noilor cetățeni ai unei împărății era o acțiune rezervată împăraților și domnilor. Tot astfel, Împăratul creștin va da nume noi tuturor celor care vor moșteni împărăția Sa, nume care denotă virtuțile, vrednicia și slujirea lor³³.

Faptul că pietricica este albă, trimite la semnificația transcendentă pe care această culoare o implică atât în *Apocalipsa* cât și în toată tradiția biblică. Rezultatul imaginii: pietricica albă marchează dreptul apartenenței celor care s-au arătat biruitori asupra păcatului la *gruparea* celor sfinți, cărora li „s-a dat câte un veșmânt alb și li s-a spus ca să stea în tihnă, încă puțină vreme”³⁴. Cu atât mai mult cu cât numele scris este nou. Știm că *numele*, în limbaj semitic și biblic, este sinonim cu termenii *natură* sau *esență*. Darul lui Hristos constă, deci, în oferirea unui statut nou celui chemat la mântuire și înnoit prin Taina Botezului. Cel în cauză trăiește o experiență personală cu Hristos cel răstignit și înviat, participând, de asemenea, la bucuria Cerului.

Când Domnul Iisus Hristos oferă această piatră albă, înseamnă că El se arată dispus să ștergă trecutul fiecăruia, oricât de dureros și de întunecat ar fi. Numele nou arată starea nouă a omului *înveșmântat* în slava veșnică, pe care nu o poate înțelege decât cine are parte de viața și fericirea lui Dumnezeu. Acum se revelează sensul ultim al pietrei albe: aceasta îl reprezintă chiar pe cel ce biruiește. El este cel căruia i se dă numele; el ajunge la comuniunea totală, deplină cu Hristos-Domnul, fiindcă numele, cunoscut doar de cel care îl primește, indică ceva din taina acestei comuniuni.

Se spune, în limbajul Scripturii, că au *inimă de piatră* cei care nu pot primi iubirea lui Dumnezeu și a oamenilor: „Vă voi da inimă nouă și duh nou vă voi da; voi lua din trupul vostru inima cea de piatră și vă voi da inimă de carne”³⁵. Într-adevăr, sămânța lui Dumnezeu³⁶, adică vestea cea bună a mântuirii, atunci când

³² *Tessera*, *ae* = cubuleț (servind ca jeton, bon, marcă, tăbliță) având înscrisă o parolă. În armata romană, *tessera* desemna tăblița pe care era trecută parola de noapte folosită la intrarea într-un castru.

³³ „Atunci neamurile vor vedea dreptatea ta și toți regii slava ta și te vor chema pe tine cu nume nou, pe care îl va rosti gura Domnului” (*Isaia* 62, 2).

³⁴ *Apocalipsa* 6, 11.

³⁵ *Iezechiel* 36, 26. Vezi Raluca Felicia Toma, *Dicționar comentat de cuvinte și expresii de origine biblică*, Ed. Universitară, București, 2011, p. 175.

³⁶ Vezi *Luca* 6, 5 ș.u.

cade pe o inimă de piatră „și dacă a răsărit s-a uscat, pentru că nu avea umezeală”³⁷. Dar există un loc anume unde sămânța se poate dezvolta făcând rod însutit. Sfântul apostol Pavel indică pământul prielnic rodirii semințelor dumnezeiești, și anume: „nu pe table de piatră, ci pe tablele de carne ale inimii”³⁸.

În concluzie, „mai avem și un alt nume, unul pe care nu îl cunoaștem; îți amintești de cartea Apocalipsei, care spune că în Împărăție fiecare va primi o pietricică albă având un nume scris pe ea, un nume care este cunoscut numai de Dumnezeu și de primitorul numelui. Acesta nu este un diminutiv, nu este nume de familie și nici nume de botez. Este un nume, un cuvânt, care este aidoma nouă, care coincide cu noi, care este noi. Am putea chiar spune că este un cuvânt pe care Dumnezeu l-a pronunțat când a voit să fim și care este noi, așa cum noi suntem el. Acest nume definește unicitatea noastră absolută și de nerepetat în legătură cu Dumnezeu. Nimeni altcineva nu poate cunoaște acest nume, căci nimeni nu poate, în ultimă instanță, să cunoască pe cineva așa cum îl cunoaște Dumnezeu; și totuși, tot ceea ce poate fi cunoscut despre noi izvorăște din acest nume necunoscut”³⁹.

³⁷ *Ibidem.*

³⁸ *II Corinteni* 3, 3.

³⁹ Mitropolitul Antonie de Suroj, *Școala rugăciunii*, traducere de Gheorghe Fedorovici, Ed. Sophia, București, 2006, pp. 132-133.